

POSUDEK OPONENTA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jméno diplomanta:	Lukáš Hudík
Téma práce:	Využití umělé inteligence při poskytování právních služeb. Příležitost nebo hrozba pro advokacii?
Rozsah práce:	198.243 znaků (odpovídajících cca. 110 normostranám), práce obsahuje strukturovaný seznam použitých zdrojů, seznam použitých zkratk, tři přílohy, abstrakty v českém a anglickém jazyce a český a anglický seznam klíčových slov
Datum odevzdání práce:	18. 3. 2024

Aktuálnost (novost) tématu

Je jen málo témat, které se v posledních několika málo letech přesunuly od úzce specializovaných diskusí, kterých se účastnili v zásadě jen odborníci na dané téma, do prakticky všech oborů lidské činnosti. Téma umělé inteligence k nim bezpochyby patří, a přirozeně se tak dotýká i práva. Minimálně od konce roku 2022 jsme svědky nebývalého zájmu o možnosti využití umělé inteligence, o jejímž potenciálu proměnit řadu oblastí společenského života se vedou vášnivé debaty. Hlavním rozdílem oproti předchozím technologickým revolucím je však to, že v současné zrychlující se společnosti tyto proměny nastávají daleko dříve, a není tak dostatek času veškeré proměny uchopit. Téma diplomové práce je bezpochyby aktuální, reflektuje aktuální vývoj a je zaměřeno i na predikce budoucího možného vývoje.

Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Diplomová práce má převážně praktické zaměření, nejedná se primárně o výzkum teoretického problému, jehož cílem by bylo posunout základní poznání o zkoumaném fenoménu, vytvořit novou teorii nebo stávající doktrínu zpochybnit. Diplomant se zaměřuje na praktickou otázku, co přináší a v budoucnosti možná přinese umělá inteligence (AI) při poskytování právních služeb advokáty. Úvod práce popisuje jak základní výzkumné otázky, tak i metodu práce, což je určitě pozitivní i u čistě doktrinárního výzkumu. Za zvlášť důležité považuji diplomantovo zkoumání negativních jevů v souvislosti s využíváním AI, stejně jako úvahy o možném budoucím vývoji. Z metodologického hlediska bych měl připomínku k určité diplomantově skepsi vyjádřené v samotném závěru práce, kde uvádí: „*Co se týče výzkumu samotného, vzhledem ke skutečnosti, že jsem při zpracování této práce vycházel zejména z dat angloamerického typu právní kultury, kde je již umělá inteligence využívána podstatně delší dobu než v tuzemském prostředí, byl by zajisté namísto další výzkum zaměřený na empirické poznatky a statistická data. S přihlédnutím k absenci dostatečného množství relevantních podkladů v našem prostředí by ovšem bylo patrně vhodné, aby tento výzkum provedl někdo, kdo již samostatně vykonává advokátní činnosti a mohl by tak v rámci tohoto výzkumu uplatnit vlastní empirické poznatky.*“ (str. 90–91). Osobně se naopak domnívám, že provedení samostatného empirického výzkumu je primárně úkolem právní vědy, nikoliv advokátů samotných. Ti by mohli být objektem zkoumání (například prostřednictvím strukturovaných rozhovorů). Samozřejmě nelze mít nic proti tomu, pokud jsou využívána otevřená data z jiných

výzkumů, připomínka směřuje proti diplomantovu tvrzení, že jiný postup nebyl vhodný nebo možný.

Poslední připomínka se týká šířky a hloubky provedené analýzy: ačkoliv téma diplomové práce je zvoleno vhodně, protože je dostatečně úzké, zpracování je na řadě míst poměrně deskriptivní, a to nejen v úvodních kapitolách (kde je deskripce zřejmě nutná), ale i v částech, kde jsou popisovány současné nástroje AI (kapitola 4), rizika AI (kapitola 5) a úvahy s ohledem na možný vývoj (kapitola 6). Ve všech těchto kapitolách jsou sice přítomny vlastní hodnocení a komentáře diplomanta, ovšem děje se tak z mého pohledu spíše na okraj popisovaných problémů a koncepcí z pohledu jiných autorů. Kdyby se těžiště práce posunulo k zaujetí vlastního názoru, zřejmě by musela být omezena šířka diskutované problematiky, ale prospělo by to hloubce analýzy.

Formální a systematické členění práce

Práce je z formálního hlediska a systematiky členěna logicky, kladně jsem hodnotil přesné vymezení problému a popis metodologie v úvodu práce. Závěr diplomové správně obsahuje diskusi o limitech výzkumu v diplomové práci. Úvodní tři deskriptivněji zaměřené kapitoly (pojem AI, povaha AI z pohledu soukromého práva ČR, regulace AI při poskytování právních služeb v ČR, EU a vybraných právních rádech) netvoří většinu práce, její jádro se orientuje na zodpovězení hlavních výzkumných otázek týkajících se možností, rizik a potenciálního budoucího fungování nástrojů AI při poskytování právních služeb (kapitoly 4–6).

Vyjádření k práci

Jako každá diplomová práce, má i tato silnější a slabší stránky; z pozice oponenta především kladně hodnotím to, že autorovy názory jsou podány ve srozumitelné formě. Za výhodu považuji i praktickou použitelnost závěrů a poměrně kvalitní sumarizaci aktuálních diskusí na téma AI a poskytování právní pomoci, přičemž se nevychází jen z tuzemské odborné literatury.

Pokud jde o teoretické základy práce, zde práce rovněž ob stojí, nicméně systematickému zkoumání existující odborné literatury mohla být věnována větší pozornost. Například otázkám příznání subjektivity AI se věnuje článek Karolíny Drachovské: Umělá inteligence jako nositelka základních práv? Právník, č. 4, 2021, str. 273–284, na který mohl autor diplomové práce kriticky reagovat.

Pokud jde o kapitolu 3.1. (Porovnání s úpravou ostatních států), standardním požadavkem při provádění komparace by mělo být i zdůvodnění výběru konkrétních srovnávaných jurisdikcí. Diplomantova úvaha o tom, že regulace AI je v těchto státech tradiční, by měla být podpořena nějakým důkazem o tom, že v jiných státech tomu tak není.

Poměrně pozitivní dojem ze srozumitelně podané problematiky snižuje velké množství jazykových a gramatických chyb a překlepů. Jedná se sice o formální nikoliv věcné nedostatky, ale velké množství formálních nedostatků (viz níže) nesvědčí o pečlivosti diplomanta při závěrečné revizi práce. Neodpustím si v této souvislosti poznámku, že běžně dostupné textové editory obsahují funkce, které překlepy dokáží snadno identifikovat (o některých ostatně diplomant ve své práci sám pojednává).

Zajímavou metodou, kterou diplomant využil, je identifikace vlastních chyb a nedostatků samotnou AI (str. 61 a příloha č. 1). S touto metodou by autor mohl dále pracovat tak, že by

výsledek porovnal s relevantní odbornou literaturou anebo například porovnal odpovědi na tutéž otázku generované různými nástroji generativní AI.

I s vědomím výše uvedených kritických připomínek k diplomové práci bych rád zdůraznil celkově pozitivní dojem, který z práce mám.

Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	Diplomant se v závěru vrací k výzkumným otázkám a současně hodnotí v rámci „diskuse“ relevantnost a omezení vlastního výzkumu. Cíle práce byly z mého pohledu v uspokojivé míře splněny.
Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství	Závěry práce považuji za originální. Neregistruji žádný problém s četností a úrovní citací. V některých kapitolách se opakují citace na totéž dílo – např. kapitola 4, porovnáním s tímto dílem ale lze konstatovat, že nejde o pouhé přebírání textu, nýbrž o tvůrčí práci s ním.
Logická stavba práce	K logické stavbě práce jsem se již vyjadřoval výše, nemám k ní kritické připomínky.
Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací	V práci je citováno velké množství děl, včetně zahraničních. Výše jsem nastínil, že vzhledem k zaměření práce na také na teoretické aspekty AI (např. v kapitole 2) by mohlo být citováno více zdrojů zaměřujících se na teoretické aspekty AI (například na otázky právní osobnosti nebo například odpovědnosti).
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	Ve srovnání s jinými diplomovými pracemi považuji hloubku diplomantovy analýzy za dostatečnou, ačkoliv současně jsem výše uvedl, že by bylo možné omezit širší zkoumaných témat a více analýzu prohloubit.
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	Úpravu práce považuji za standardní. Poměrně pečlivě je zpracován seznam použitých zdrojů (ve kterém jsou však také překlepy). Nejednotnost se naopak projevuje v citační normě. Kladně naopak hodnotím přehledné zpracování příloh.
Jazyková a stylistická úroveň	Hlavní negativum práce je z mého pohledu velké množství gramatických chyb a překlepů. I k tomuto aspektu práce jsem se vyjádřil výše. Největší množství chyb plyne ze špatně uplatňovaného pravidla o tvorbě přídavných jmen odvozených od místních jmen (český, nikoliv Český, asijský, nikoliv Asijský, apod.).

Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě	Diplomovou práci doporučuji k obhajobě.
Navržený klasifikační stupeň	V závislosti na zodpovězení níže položených otázek navrhuji stupeň klasifikace „výborně“.

Při ústní obhajobě práce by se diplomant mohl zaměřit na následující otázky:

- 1) Na str. 34 diplomant popisuje francouzskou úpravu zakazující používání nástrojů AI predikujících výsledky soudních rozhodnutí. Z následného stručného hodnocení se zdá, že s tímto zákazem nesouhlasí. Mohl by diplomant podrobněji zhodnotit přínosy a úskalí takového právní úpravy? Jak by bylo například možné obdobný zákaz vynucovat?
- 2) Dokázal by si diplomant představit výzkum, kterým by se pokusil prokázat svá tvrzení v šesté kapitole (kde se opírá především o data sesbíraná v zahraničí anebo o publikované texty jiných autorů)?

V Praze dne 4. dubna 2024

Pavel Ondřejek
oponent diplomové práce